

Posudek diplomové práce:

Jiřina Dolanská: Diakonická práce. Stručný nástin historie diakonie, České Diakonie a Diakonie Českobratrské církve evangelické.

Jak vystihuje podtitul, jde o „nástin“ historie, a to v soustředění na oblast českou, a pak ještě konkrétněji, o oblast Českobratrské církve evangelické (ČCE). Autorka se opírá především o starší práci Z. Bárty k dějinám diakonie, aby zde obsažené informace rozšířila, opřela o prameny a pokračovala do současnosti, jak formuluje své cíle v Úvodu (9).

Proto práci strukturuje podle základních období: od biblického pojetí, přes starověk a středověk, reformaci až k 19. a 20. století. Od počátku upozorňuje, že samotný termín *diakonía* se netýká jen sociální oblasti, nýbrž užívá se i ve smyslu služby evangeliem (11). Zdůrazňuje službu u stolu, službu obecně, ale také službu Ježíše samotného. To vše je motivem dnešního pomáhání. Opírá se o starší slovníkovou literaturu, což je trochu škoda. Novější bádání ukazuje, že v antickém prostředí, kde se termín diakonie utvářel, nejde zdaleka jen o nízkou (otrockou) službu, ale namnoze o službu vznešenou, jednající s autoritou, nebo dějící se z něčeho pověření a v jeho autoritě. Tomu by odpovídala motivace k diakonii, jak autorka zdůrazní, ve smyslu následování Krista (13).

Diplomantka si je vědoma omezeným možnostem své práce, a tak se nevěnuje starším dějinám diakonie nijak podrobně, zejména ne dějinám na českém území. A tak pouze telegraficky uvede důležitá jména, jako například sv. Anežku Českou či Milíče z Kroměříže a další (13). Spíše se heslovitě věnuje na základě několika stěžejních dějinných přehledů, které jsou v češtině k dispozici (Bárta, C.V.Pospíšil, B. Vašek), vývoji ve starověku a středověku. Opět lze konstatovat, že je škoda, že autorka nesáhla například po nějaké cizojazyčné publikaci o dějinách diakonie, nebo že zcela vynechala domácí Jednotu bratrskou. Chudinský řád byl M. Lutherem sepsán pro saské město Leisnig (nikoli Liesing), a v zásadě to zdaleka nebyl chudinský řád, nýbrž celé sociální učení. Stálo by za porovnání s kritikou Lutherova učení, která se obvykle uvádí (18n). Ale autorka sama uvádí, že tato část dějin není stěžejní.

Zcela jiný, daleko výpravnější styl práce přichází s počátky diakonie v Čechách v 19. století. Autorka podrobněji sleduje silný impuls z diakonického střediska v Keiserswerthu, kde se budou napříště připravovat první české diakonky (Keiserswerth Diakonia Institution, 21, jak je uvádí autorka, je zřejmě anglický překlad pro „Diakoniestalt“ a bylo by bývalo dobré užít přesného termínu.). Nemalou pozornost věnuje pochopitelně práci a vlivu faráře V. Šuberta v Krabčicích a vzniku České Diakonie. Zde autorka využila bohatého zdroje – Zpráv České Diakonie (ZČD) a sleduje její rozvoj, ale i bolestný konec v 60. letech. Tento konec jistě netřeba komentovat, ale v diplomové práci by bylo jistě vhodné nějakým způsobem zhodnotit a shrnout význam této epochy jak pro církve, tak pro společnost. A zkusit se zamyslet, co následovalo.

Vznik Diakonie ČCE, resp. obnovení institucionální diakonické práce spadá ještě do období konce 80. let (61n). Diplomantka využívá v této části nejen spis Z. Bárty, ale především zprávy z jednání synodů, Zpravodaj Diakonie a další. Neskrývá složité peripetie hledání místa Diakonie v nově se rodící společnosti (např. 67), zdůrazňuje i rozvoj vzdělávání (Evangelická akademie). A ovšem i napínavá jednání uvnitř církve (73nn). Vzniká tak poměrně plastický obraz rozvoje a postupné proměny Diakonie a jejího statutárního zabezpečení. Podrobně

referuje autorka ze zpráv o činnosti Diakonie, až se dostává k roku 2004. Pak práce žel poněkud nepochopitelně v rámci kratičké kapitoly končí telegrafickým výčtem usnesení synodů (dokonce bez vročení), týkajících se Diakonie (82n). A je poněkud neorganicky vložena kapitola s názvem „Teologická východiska pro poslání diakonie a Diakonie v církvi“ (83), ač jde spíše je n o stručné shrnutí některých úvah o diakonii.

Zejména tyto kapitoly z novější fáze dějin Diakonie ČCE, popisující veškerou problematiku „instituce Diakonie“ v moderním státě, vzbuzují očekávání, že autorka se pustí do samostatné kritické práce se zdroji, které tak pracně shromáždila. Například není zmíněn rozvoj tzv. sborové diakonie („křesťanské služby“) od 60. let, a napětí, které vzniklo rozvojem instituce Diakonie. Existoval velmi pilný a církev oživující „poradní odbor pro křesťanskou službu“, který koordinoval jak samotnou práci, tak vzdělávání. Ani v „nástinu“ dějin diakonie by podobná zmínka neměla chybět. Nebo by jistě bylo zajímavé se dozvědět, jak Diakonie reagovala například na zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Závěr práce nepředstavuje ani žádnou diskusi, ani kritické zhodnocení, spíše je stručným sumářem podniknutých kroků a určitou obhajobou skutečnosti, že práce se nevěnuje poslednímu desetiletí. To, že autorka jako základ své práce užila stať Z. Bárty o dějinách diakonie, rozhodně není chybou. Tuto stať opravdu velmi významně rozšířila o další poznatky a souvislosti. Za velmi záslužné lze považovat užití a uvedení pramenů (archivních, časopiseckých i dalších), se kterými je možno dále pracovat. Řada z nich je v cenném souboru příloh.

V českém (evangelickém) prostředí hrála a hraje „pomoc bližním“ velkou roli. A přitom dosud neexistuje souborné vydání pramenů k dějinám pomáhání, ani komplexnější dějiny diakonické práce v Čechách. Je proto velmi záslužné, že se autorka pokusila zaplnit tuto mezeru, i když se občas zdá, že některé mezery zatím budou přetrvávat i nadále.

Po formální stránce práce nevykazuje zásadnější chyby, dobře se čte. U takto rozsáhlého textu (zřejmě mírně překračujícího povolený rozsah) neudiví občasné „překlepy“. Chybí tečky za patovými poznámkami. Řádkování je husté (zřejmě 1), což se u podobné práce nedoporučuje.

Je třeba poznamenat, že práce nevznikala snadno. Autorka v úvodu zmiňuje, že sama se potýkala se svým zdravím, a k tomu původní vedoucí práce, prof. Pavel Filipi, velký znalec dané problematiky, zemřel. O to víc patří poděkování studentce, že práci dovedla k tomuto závěru, a i když konstatujeme určité nedostatky, oceňujeme velmi její zájem a vytrvalost

Práci doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnocení C.

Ladislav Beneš, Dr.
Katedra praktické teologie UK ETF

V Praze 13. 9. 2018